

Edukacja niepubliczna wobec wyzwań reformy edukacji

1. Wstęp

Trzeci sektor w demokratycznych krajach spełnia bardzo ważną rolę w zakresie realizacji zadań publicznych. Ze względu na swoistość zadań publicznych, takich jak: pomoc społeczna, kultura, edukacja, aktywność ta jest bardzo zróżnicowana¹. Niewątpliwie dostarczanie usług edukacyjnych przez podmioty trzeciego sektora stanowi przykład organizowania się ludzi wokół oświatowego zadania publicznego. Przedmiotem zainteresowania niniejszego opracowania jest edukacja niepubliczna w kontekście podstawowych wyzwań dla trzeciego sektora związanych z wprowadzaniem nowego ustroju szkolnego. Dokładniej zaś wskazanie podstawowych aspektów planowanej reformy mających wpływ na kształt przyszłej działalności trzeciego sektora w edukacji. Niewątpliwie każda gruntowna zmiana w oświacie wzbudza niepokój zarówno odbiorców usług edukacyjnych, jak również dostawców tych usług. Szczególnie obecnie proponowana reforma budzi wiele kontrowersji w środowiskach edukacji niepublicznej ze względu na kwestionowaną szeroko zasadność, tempo jej wdrażania, zakres oddziaływania oraz skomplikowaną i często wątpliwą jakością procedowanych aktów prawnych. Nie sposób nie zauważyć wielu rysujących się problemów związanych z wygaszaniem istotnego elementu struktury szkolnej, jakim jest gimnazjum.

2. Podstawy prawne działania trzeciego sektora w edukacji

Możliwość działania trzeciego sektora w dziedzinie edukacji przesądza przepis art. 70 ust. 3 Konstytucji RP. Zgodnie z nim „rodzice mają wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne. Obywatele i instytucje mają prawo zakładania szkół podstawowych, ponadpodstawowych i wyższych oraz zakładów wychowawczych. Warunki zakładania i działalności szkół niepublicznych oraz udziału władz publicznych

¹ Zob. *Sektor obywatelski a Kościół*, „Trzeci sektor” 2008, nr 15; art. 3 i 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1817); J. Blicharz, *Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Komentarz*, Warszawa 2012.

w ich finansowaniu, a także zasady nadzoru pedagogicznego nad szkołami i zakładami wychowawczymi, określa ustawa”². Rozwinięcie treści konstytucyjnych znajdujemy w art. 5 ustawy o systemie oświaty³ oraz w art. 8 ustawy Prawo oświatowe⁴. Analogicznie w art. 5 u.s.o. i art. 8 u.p.o. ustawodawca wśród enumeratywnie wyliczonych organów zakładających i prowadzących szkoły wymienił inne osoby prawne niż jednostki samorządu terytorialnego. Oznacza to, że podmioty takie jak: spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia, organizacje religijne mogą stać się organem właścicielskim placówki oświatowej. Dodatkowo obok przepisów oświatowych w systemie prawa można zauważyć konkretne normy prawne dla wymienionych wyżej podmiotów prawa. I tak spółdzielnie na podstawie art. 1 ust. 2 Prawa spółdzielczego mogą prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków i ich środowiska⁵. Należy przy tym zauważyć, że na gruncie prawa spółdzielczego można wykazać kilka spółdzielni o szczególnym charakterze. Są nimi: spółdzielnie produkcji rolnej, spółdzielnie kółek rolniczych, spółdzielnie pracy czy spółdzielnie rzemieślnicze. Ponadto do podmiotów o cechach spółdzielni zaliczane są spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe oraz spółdzielnie mieszkaniowe⁶. Ze względu na temat opracowania należy w tym miejscu przede wszystkim wspomnieć o spółdzielni socjalnej, której jednym z przedmiotów działalności jest podejmowanie działalności oświatowo-kulturalnej na rzecz swoich członków⁷. Fundacje uzyskały podmiotowość w zakresie aktywności w dziedzinie edukacji na podstawie art. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach⁸. Zgodnie z jego brzmieniem „fundacja może być ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich, jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami”⁹.

Kolejnym znaczącym podmiotem trzeciego sektora w edukacji są stowarzyszenia. Zgodnie z art. 2 ustawy Prawo o stowarzyszeniach, pod pojęciem stowarzyszenia należy rozumieć dobrowolne samorządne, trwałe zrzeszenie o celach niezarobkowych¹⁰. W nauce socjologii zwraca się uwagę, że jest to skupienie społeczne wyrażające się we wspólnocie postaw, zachowań i działań wynikających zwykle ze wspólnego celu grupowego.

² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483.).

³ Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1943), dalej: u.s.o.

⁴ Ustawa Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 59), dalej: u.p.o.

⁵ Ustawa z dnia 16 września 1982 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 21).

⁶ J. Pierzchała, *Prawo oświaty prywatnej*, Warszawa 2016, s. 96.

⁷ Zob. art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. Nr 94, poz. 651).

⁸ Dz. U. z 2016 r. poz. 40.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 210.

Każde zrzeszenie jest grupą społeczną, celową. Powstaje, aby realizować określony cel, który jest wyznaczony przez osoby zrzeszające się¹¹. Jednym z celów działalności stowarzyszeń jest zakładanie i prowadzenie przedszkoli i szkół. Ostatnią opisywaną grupą podmiotów są Kościoły i związki wyznaniowe. Zaangażowanie Kościoła i związków wyznaniowych w cele edukacyjne posiada wielowiekową tradycję¹². Obecnie Kościół katolicki ma prawo zakładać i prowadzić placówki oświatowe i wychowawcze, w tym przedszkola oraz szkoły wszystkich rodzajów, zgodnie z przepisami prawa kanonicznego i na zasadach określonych przez odpowiednie ustawy¹³. Biorąc pod uwagę kryterium podmiotu prowadzącego szkołę katolicką, można wyróżnić trzy rodzaje takich szkół:

- prowadzone przez Kościół (szkoły diecezjalne i parafialne), założone na mocy decyzji biskupa diecezjalnego lub za jego zgodą,
- prowadzone przez zgromadzenie zakonne, założone za zgodą biskupa diecezjalnego,
- prowadzone przez katolików i ich organizacje (osoby fizyczne, stowarzyszenia) uznane za katolickie na mocy stosownego dokumentu biskupa diecezjalnego¹⁴. Obok Kościoła katolickiego, który jest największą organizacją wyznaniową w Polsce, istnieje również przestrzeń dla działalności edukacyjnej innych organizacji wyznaniowych. Tylko przykładem warto wskazać gminy żydowskie, które mają prawo zakładać i prowadzić szkoły oraz inne placówki oświatowo-wychowawcze i opiekuńczo-wychowawcze. Podstawą tej działalności jest art. 13 ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej¹⁵. Odpowiednie regulacje prawne znajdziemy również w przepisach dotyczących chociażby Kościoła zielonoświątkowego¹⁶ czy starokatolickiego¹⁷.

Podsumowując, podmioty trzeciego sektora posiadają podstawy prawne do realizacji zadań oświatowych państwa. Każdy z tych podmiotów jest uprawniony do bycia organem prowadzącym szkoły. Z tym uprawnieniem koreluje obowiązek uwzględnienia standardów przewidzianych w ustawach oświatowych, jakie przewidział ustawodawca dla szeroko rozumianego szkolnictwa niepublicznego.

¹¹ P. Suski, *Stowarzyszenia i fundacje*, Warszawa 2005, s. 50.

¹² Zob. M. Zdanek, *Szkoły i studia dominikanów krakowskich w średniowieczu*, Warszawa 2005 oraz A. Mezglewski, *Szkolnictwo wyznaniowe w Polsce w latach 1944-1980*, Lublin 2004.

¹³ Zob. art. 14 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczypospolitą Polską z dnia 28 lipca 1993 r. (tekst jedn. Dz. U. z 1991 r. Nr 51, poz. 318).

¹⁴ J. Boć (red.), *Administracja publiczna*, Warszawa 2003, s. 70-71.

¹⁵ Tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1798.

¹⁶ Zob. art. 14 ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do Kościoła Zielonoświątkowego w Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 13).

¹⁷ Zob. art. 11 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Starokatolickiego Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 14).

3. Trzeci sektor w edukacji – skala zjawiska

W Polsce aktywność organizacji wchodzących w skład trzeciego sektora w edukacji można zauważyć na różnych jej etapach. W poniżej przedstawionych zestawieniach zaprezentowano poszczególne typy placówek edukacyjnych z uwzględnieniem organów prowadzących wchodzących w skład trzeciego sektora. Zestawienie to zostało opracowane w oparciu o dane znajdujące się w systemie informacji oświatowej w miesiącu kwietniu 2017 roku. Największą aktywność w edukacji wykazują stowarzyszenia, które w sumie prowadzą 1877 placówek. W dalszej kolejności są to organizacje religijne, prowadzące 556 placówek edukacyjnych. Następnie fundacje z wynikiem 505 i spółdzielnie – 26 jednostek edukacyjnych. Wnioskiem podstawowym w kontekście wprowadzanej zmiany ustroju szkolnego jest stwierdzenie, że planowana reforma edukacji doprowadzi do przekształcenia lub likwidacji 1312 gimnazjów, w tym 471 stowarzyszeniowych, 4 prowadzonych w ramach spółdzielni, 66 prowadzonych przez organizacje religijne oraz 96 zarządzanych przez fundacje.

Tabela. Liczba niepublicznych placówek edukacyjnych.

	Stowarzyszenia	Spółdzielnie	Organizacje religijne	Fundacje	Razem
Przedszkola	444	13	355	166	978
Szkoły podstawowe	599	4	66	156	825
Gimnazja	471	4	85	96	656
Licea ogólnokształcące	363	5	50	87	505
Razem	1877	26	556	505	3602

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych SIO z kwietnia 2017¹⁸.

4. Podstawowe wyzwania

Państwo jako pierwotny podmiot władzy ma zasadniczy wpływ na zakres funkcjonowania, zasady finansowania oraz na kierunki zmian. Może udzielić władztwa innym podmiotom sprawującym w oznaczonym zakresie administrację publiczną. Kluczowym centralnym organem administracji w dziedzinie edukacji jest Minister Edukacji Narodowej. Oprócz ministra chodzi tutaj też o samorządy różnego typu czy inne podmioty pełniące funkcję administracji publicznej w zleconym im zakresie¹⁹. Wdrażanie postanowień nowej

¹⁸ System Informacji Oświatowej (<https://cie.men.gov.pl/sio-strona-glowna/>).

¹⁹ E. Ochendowski, *Prawo administracyjne*, Toruń 2002, s. 25.

reformy ustroju szkolnego powoduje kreację aktów prawnych przez instytucje państwowe. Ustawodawca oprócz ustawy prawo oświatowe²⁰, które ma być w przyszłości fundamentem ustroju szkolnego w Polsce, ustanowił dodatkowy akt prawny o charakterze pomocniczym. Jest nim ustawa wprowadzająca prawo oświatowe²¹. Dodatkowo Minister Edukacji Narodowej wydał jak dotąd kilkanaście aktów wykonawczych do ustawy prawo oświatowe. Oczywiście proces tworzenia aktów wykonawczych prawa szkolnego nie jest zakończony. Pomijając w tym miejscu szczegółową analizę treści wspomnianych ustaw, należy jednoznacznie wskazać, że głównym jej założeniem jest zmiana struktury ustroju szkolnego. Dokładnie powrót do ośmioklasowej szkoły podstawowej i czteroletniego liceum ogólnokształcącego poprzez likwidację utworzonego 1999 roku gimnazjum. Ustanowione zmiany wymuszają reakcję organów właścicielskich szkół i placówek niepublicznych jako odbiorcy tych nowych norm. Zgodnie bowiem z regulacjami zawartymi w ustawie wprowadzającej ustawę prawo oświatowe, podmioty trzeciego sektora będą zobowiązane do przekształceń strukturalnych swoich placówek podyktowanych przede wszystkim wydłużeniem kształcenia w szkołach podstawowych oraz likwidacją gimnazjów. W związku z tym ustawodawca wskazuje szereg norm prawnych, stanowiących niejako drogowskaz dla kierunków przekształceń. I tak przykładowo w art. 120 u.w.p.o. zawarte jest przekształcenie w ośmioletnią szkołę podstawową szkoły sześciolletniej. Zgodnie z nim osoba prawna niebędąca jednostką samorządu terytorialnego lub osoba fizyczna prowadząca dotychczasową publiczną sześciolletnią szkołę podstawową, o której mowa w art. 117 ust. 1 i 2, w tym szkołę filialną, w terminie do dnia 30 czerwca 2017 r., przedłoży organowi jednostki samorządu terytorialnego, który wydał zezwolenie, o którym mowa w art. 58 ust. 3 u.s.o.²²:

- 1) wykaz nauczycieli przewidzianych do zatrudnienia w publicznej ośmioletniej szkole podstawowej, zawierający imiona i nazwiska nauczycieli oraz informacje o ich kwalifikacjach,
- 2) projekt aktu założycielskiego publicznej ośmioletniej szkoły podstawowej oraz projekt statutu tej szkoły, dostosowane do przepisów ustawy – Prawo oświatowe,
- 3) zobowiązanie do zapewnienia warunków działania szkoły publicznej, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki, oraz zobowiązanie do przestrzegania przepisów dotyczących szkół publicznych.

²⁰ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 59) – dalej: u.p.o.

²¹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. przepisy wprowadzające ustawę – prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 60) – dalej: u.w.p.o.

²² Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1943) i art. 58 ust. 3; założenie szkoły lub placówki publicznej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną wymaga zezwolenia właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego, której zadaniem jest prowadzenie szkół lub placówek publicznych danego typu, wydanego po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora oświaty.

Podobne rozwiązania przewidziane są w art. 125 u.w.p.o. dla przekształceń niepublicznej sześciolletniej szkoły podstawowej w ośmioletnią szkołę podstawową. Analogicznie osoba prawna niebędąca jednostką samorządu terytorialnego lub osoba fizyczna prowadząca dotychczasową niepubliczną sześciolletnią szkołę podstawową, w terminie do dnia 30 czerwca 2017 r. przedłoży organowi jednostki samorządu terytorialnego, który dokonał wpisu do ewidencji szkół niepublicznych²³:

- 1) wykaz nauczycieli przewidzianych do zatrudnienia w niepublicznej ośmioletniej szkole podstawowej, zawierający imiona i nazwiska nauczycieli oraz informacje o ich kwalifikacjach;
- 2) statut niepublicznej ośmioletniej szkoły podstawowej,
- 3) zobowiązanie do przestrzegania wymagań określonych w art. 14 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe,
- 4) informację o miejscu prowadzenia szkoły,
- 5) zobowiązanie do zapewnienia warunków lokalowych umożliwiających prowadzenie zajęć dydaktyczno-wychowawczych, realizację innych zadań statutowych,
- 6) zobowiązanie do zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki.

W tym miejscu trzeba zaznaczyć, że nowe, liczne obowiązki administracyjne będą dotyczyć również podmiotów prowadzących wygaszane gimnazja w zależności od tego, czy będą się przekształcały w szkoły dozwolone przez ustawodawcę, czy też będą podlegały procesowi likwidacji. Procesy te uregulowane zostały odpowiednio w art. 129-144 u.w.p.o. Na podstawie ogólnej analizy tych przepisów można wysnuć kilka refleksji. Po pierwsze, ustawodawca wskazał dozwolone kierunki przekształceń gimnazjów prowadzonych przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego. Po drugie, zawarł szereg obowiązków o charakterze materialno-technicznym dotyczących uzyskania zezwoleń na założenie szkół lub zmian w ewidencjach szkół niepublicznych. Po trzecie, ustanowił zarówno przesłanki pozytywne dla konkretnych form przekształceń, jak i przesłanki negatywne mające wpływ na odmowę wpisu zmian do ewidencji lub możliwość likwidacji szkoły.

Istotną sprawą dla relacji organów administracji publicznej i trzeciego sektora w realizacji zadań oświatowych będą kwestie związane z ustaleniem nowej sieci szkół. Zgodnie art. 119 u.w.p.o. organ jednostki samorządu terytorialnego, który wydał zezwolenie na założenie szkoły publicznej²⁴, może zmienić obwód publicznej szkoły podstawowej prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego

²³ Zob. art. 82 u.s.o. Osoby prawne i fizyczne mogą zakładać szkoły i placówki niepubliczne po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu publicznych szkół i placówek.

²⁴ Zob. art. 58 ust. 3 u.s.o.

lub osobę fizyczną. Zmiana obwodu następuje w uzgodnieniu z osobą prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobą fizyczną prowadzącą tę szkołę. Oprócz tego podmioty prowadzące dotychczasową szkołę, dla której ustalono obwód, w terminie do dnia 31 stycznia 2017 r. mogą złożyć organowi, który wydał zezwolenie, oświadczenie o rezygnacji z obwodu. Odpowiednio w stosunku do gimnazjów ustawodawca tę kwestię uregulował w art. 134. u.w.p.o. Zgodnie z nim w przypadku przekształcenia publicznego gimnazjum osoba prawna niebędąca jednostką samorządu terytorialnego lub osoba fizyczna prowadząca dotychczasowe publiczne gimnazjum, odpowiednio w terminie do dnia 31 stycznia 2017 r., do dnia 31 stycznia 2018 r. albo do dnia 31 stycznia 2019 r., może złożyć wniosek o ustalenie obwodu tej szkole. Z kolei w przypadku włączenia publicznego gimnazjum do publicznej ośmioletniej szkoły podstawowej osoba prawna niebędąca jednostką samorządu terytorialnego lub osoba fizyczna prowadząca dotychczasową publiczną sześcioletnią szkołę podstawową i dotychczasowe publiczne gimnazjum może, odpowiednio w terminie do dnia 31 stycznia 2017 r., do dnia 31 stycznia 2018 r. albo do dnia 31 stycznia 2019 r.:

- 1) złożyć oświadczenie o rezygnacji z obwodu – jeżeli dotychczasowej publicznej sześcioletniej szkole podstawowej ustalono obwód,
- 2) złożyć wniosek o ustalenie obwodu tej szkole – jeżeli dotychczasowej publicznej sześcioletniej szkole podstawowej nie ustalono obwodu.

Należy w tym miejscu zauważyć, że obwód ustalony dla dotychczasowej publicznej sześcioletniej szkoły podstawowej może być zmieniony również w uzgodnieniu z osobą prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobą fizyczną prowadzącą tę szkołę.

Relacje finansowe organów administracji i trzeciego sektora to kolejny bardzo ważny aspekt i równocześnie wyzwanie dla funkcjonowania szkół i placówek niepublicznych. Wraz z wdrażaną reformą ustawodawca dokonuje uszczelnienia wydawanych środków finansowych na edukację niepubliczną. Zaproponowane nowelizacje stanowią próbę uporządkowania i doprecyzowania zarówno pojęć, jak i kryteriów przyznawania dotacji dla poszczególnych podmiotów edukacyjnych. Rozległe i w swej istocie skomplikowane konstrukcje prawne zawarte w dotychczasowej ustawie o systemie oświaty zostały dodatkowo rozbudowane między innymi poprzez wprowadzenie do słownika pojęć: gmina miejska, gmina wiejska, gmina miejsko-wiejska, rok budżetowy, liczba mieszkańców, wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie oraz w powiecie. Dodatkowe zmiany w zakresie finansowania oświaty niepublicznej dotyczą:

- a) systemu ustalania wysokości dotacji uwzględniającej kryterium najbliższej gminy, powiatu, województwa,

- b) wyłączenia dzieci niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, uczęszczających do przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych lub innych form wychowania przedszkolnego, prowadzonych bądź dotowanych przez gminy, których nie są one mieszkańcami, z refundacji przez gminy, których mieszkańcami są te dzieci, kosztów udzielonej dotacji,
- c) wysokość dotacji ustalana będzie indywidualnie na każdego ucznia dotowanej szkoły danego typu i rodzaju w wysokości nie niższej niż kwota przewidziana w subwencji oświatowej na takiego ucznia,
- d) wprowadzono definicję wydatków bieżących i ich zakres,
- e) doprecyzowano pojęcia liczby uczniów dla potrzeb obliczania wysokości dotacji,
- f) przesądzono, że czynności przyznania dotacji dla publicznych i niepublicznych przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół i placówek są czynnościami z zakresu administracji publicznej,
- g) wprowadzono przepisy nakładające na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek publikowania w Biuletynie Informacji Publicznej kwot dotacji oraz statystycznej liczby dzieci, uczniów, wychowanków lub uczestników zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz wszystkich aktualizacji tych informacji.

Kolejną kwestią związaną z planowanymi zmianami jest zachowanie odpowiedniej dla danego typu działalności edukacyjnej autonomii. Oprócz stabilności prawno-finansowej ma ona decydujący wpływ na konkurencyjność danej placówki edukacyjnej w środowisku społecznym. Zagadnienie jest tym bardziej istotne, że już pobieżna analiza przepisów nowego prawa oświatowego wskazuje na centralistyczną tendencję. Przejawem tego zjawiska jest wskazanie na obligatoryjne elementy budujące strukturę arkusza oraz obowiązek opiniowania arkusza organizacyjnego szkoły przez właściwego miejscowo kuratora oświaty i działające na terenie placówki związki zawodowe²⁵. Na uwagę w tym kontekście zasługują również przepisy ustanawiające uprawnienia nadzorcze kuratora oświaty i związany z tym tryb likwidacji szkoły niepublicznej²⁶. Skala zmian wymaga również ingerencji ustawodawcy na poziomie aktów wykonawczych. Ich treść jest kluczowa dla organizacji i zakresu autonomii programowej podmiotów edukacyjnych. Aktywność legislacyjna ministra edukacji narodowej obejmuje chociażby podstawy programowe dla poszczególnych etapów edukacyjnych²⁷, ramowe plany

²⁵ Zob. art. 110 u.p.o.

²⁶ Zob. art. 169 u.p.o.

²⁷ Zob. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz. U. z 2017 r., poz. 356).

nauczania²⁸, szczegółowe regulacje statutowe²⁹. Poza tym na kształt nierzadko nowej tożsamości szkół będą miały wpływ zmiany w możliwości tworzenia szkół niepublicznych eksperymentalnych, oddziałów sportowych, organizacji edukacji domowej czy szkolnych oddziałów dwujęzycznych.

5. Zakończenie

Każda systemowa zmiana w sposobie realizacji zadania publicznego wprowadzana przez władze polityczne kraju wywołuje poważne skutki dla funkcjonowania poszczególnych podmiotów działających w zmienianym systemie. Uwaga ta szczególnie odnosi się do oświaty. Omawiane zadanie publiczne bowiem charakteryzuje się znaczną wrażliwością na zmiany legislacyjne. Zaproponowane w grudniu 2016 r. zmiany wymuszają reakcję podmiotów edukacyjnych wchodzących w skład trzeciego sektora.

Edukacja niepubliczna stanie przed wielkim wyzwaniem dostosowania swoich placówek edukacyjnych do nowej reformy szkolnictwa. Przede wszystkim podstawowym problemem jest akceptacja lub wręcz zrozumienie podstaw decyzji o wprowadzanych zmianach w edukacji. Wyzwania związane z reformą można podzielić na dwie grupy. Pierwsza związana jest z olbrzymim wysiłkiem administracyjno-organizacyjnym niepublicznych organów prowadzących placówki niepubliczne. Do nich będzie należało w miarę płynne wdrożenie dwóch ustaw oświatowych, które są kluczowe ze względu na dalsze istnienie szkoły niepublicznej lub założenie nowej. Regulacje prawne zawarte w tych aktach sankcjonują szereg obowiązków administracyjnych dla organów prowadzących placówki niepubliczne. Z kolei druga grupa wyzwań to zadania o charakterze programowym, mające wpływ na wewnętrzny kształt poszczególnych jednostek edukacyjnych. W tej grupie istotnym narzędziem będą liczne akty wykonawcze ministra edukacji narodowej. Z punktu widzenia użytkowników edukacji niepublicznej druga grupa wyzwań dla edukacji niepublicznej będzie zdecydowanie istotniejsza. Można podać w tym miejscu wiele przykładów na poparcie tej tezy. Jednym z nich jest odejście od holistycznego sposobu nauczania przedmiotów przyrodniczych na rzecz podziału nauczania przyrody na poszczególne oddzielne przedmioty.

²⁸ Zob. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla szkół publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 703).

²⁹ Zob. art. 172 u.p.o.

